

วาทก (กิริยาบทที่บอกประธาน)

กิริยาศัพท์ที่ประกอบด้วยวิภัติ กาล บท วขณะ บุรุษ ชาติ ดังนี้ จัดเป็นวาทก คือ กล่าว
บทที่เป็นประธานของกิริยา มี ๕ อย่าง คือ

๑. กัตตวาทก
๒. กัมมวาทก
๓. ภาววาทก
๔. เหตุกัตตวาทก
๕. เหตุกัมมวาทก

กัตตวาทก

กิริยาศัพท์ใดกล่าวผู้ทำ คือ แสดงว่า เป็นกิริยาของผู้ทำนั่นเอง กิริยาศัพท์นั้น
ชื่อว่า กัตตวาทก

มีอุทาหรณ์ว่า

สุโท โอทน์ ปจติ.

อ. พ่อครัว หุงอยู่ ซึ่งข้าวสุก.

กัมมวาทก

กิริยาศัพท์ใดกล่าวกรรม สิ่งที่ถูกคณพึงทำ คือ แสดงว่าเป็นกิริยาของกรรมนั่นเอง
กิริยาศัพท์นั้น ชื่อว่า กัมมวาทก

มีอุทาหรณ์ว่า

สุเทณ โอทน์ ปจยเต

อ. ข้าวสุก อันพ่อครัว หุงอยู่.

ภาววาทก

กิริยาศัพท์ใดกล่าวแต่สักว่า ความมี ความเป็น เท่านั้น ไม่กล่าวกัตตาและกรรม กิริยาศัพท์นั้น
ชื่อว่า ภาววาทก

มีอุทาหรณ์ว่า

เตน ภูยเต

อันเขา เป็นอยู่.

เหตุกัตตฺวาจก

กิริยาศัพท์ใดกล่าวผู้ใช้ให้คนอื่นทำ คือแสดงว่า เป็นกิริยาของผู้ใช้ให้ผู้อื่นทำนั้น กิริยาศัพท์นั้น ชื่อว่า เหตุกัตตฺวาจก

มีอุทาหรณ์ว่า

สามิโก สุทฺโธ โทหนํ ปาเจติ

อ. นาย ย้งพ่อคร้ว ให้หุงอยู่ ซึ่งข้าวสุก.

เหตุกัมมฺวาจก

กิริยาศัพท์ใด กล่าวสิ่งที่เขาใช้ให้บุคคลทำ คือ แสดงว่าเป็นกิริยาของสิ่งนั้น กิริยาศัพท์นั้น ชื่อว่า เหตุกัมมฺวาจก

มีอุทาหรณ์ว่า

สามิเกน สุเทน (สุทฺโธ) โทหนํ ปาจาปิยเต.

อ. ข้าวสุก อันนาย ย้งพ่อคร้ว ให้หุงอยู่.

แบบฝึกหัดวาทกทั้ง ๕

ประโยคต่อไปนี้เป็นวาทกอะไร

๑. ปุริโส คามํ คจฺจติ ฯ .....
๒. ปุริเสน กมฺมํ กรียเต ฯ.....
๓. เตน ภูยเต ฯ .....
๔. ปุริโส ปุตุตฺตํ กมฺมํ กาเรติ ฯ .....
๕. ปุริเสน ปุตุตฺตํ กมฺมํ การราปิยเตฯ.....

แปลประโยคต่อไปนี้เป็นภาษาไทย

๑. ปุคฺคโล คามํ คจฺจติ ฯ
๒. ปุคฺคเลน กมฺมํ กรียเต ฯ
๓. ปุริเสน ภูยเต ฯ
๔. เสฏฺฐิ ทาสํ กมฺมานิ กาเรติ ฯ
๕. เสฏฺฐินา ทาสํ กมฺมานิ การราปิยเตฯ